

Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjausjärjestelmä (4/2016) 247/54/2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 29.1.2016, OKM/1/202/2016.

Lausunto

OKM/1/202/2016

29.1.2016

Valtiontalouden tarkastusvirasto
PL 1119
00101 HELSINKI

Viite Valtiontalouden tarkastusviraston lausuntopyyntö 18.1.2016, dnro 247/54/2014

Asia **Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön ohjausjärjestelmästä**

Valtiontalouden tarkastusvirasto on lähettänyt ministeriölle lausuntopyynnön opetus- ja kulttuuriministeriön ohjausjärjestelmää koskevasta tarkastuskertomusluonnoksesta.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastus koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ohjausjärjestelmää. Ministeriön toimiala koostuu useista toimialoista: varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta, koulutus- ja tiedepolitiikasta, kulttuuri- ja taidepolitiikasta, nuoriso- ja liikuntapolitiikasta sekä kirkollisasioista. Toimialan laajuudesta johtuen Valtiontalouden tarkastusvirasto onkin tehnyt toimialoihin liittyviä rajauksia tarkastuksessaan.

Tarkastuksessa on arvioitu ministeriön strategista suunnittelua ja taloussuunnittelua, strategista johtamista, yliopistojen tulosjohtamista, säädösvalmistelua, tilinpäätösraportointia, vaikuttavuustavoitteiden raportointia, ministeriön tutkimus- ja arviointitoimintaa, hallinnonalan kirjanpitoyksiköiden valvontaa sekä ministeriön ja sen alaisten virastojen sisäistä valvontaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy Valtiontalouden tarkastusviraston näkemykseen siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla tulee edelleen parantaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointia, arviointien tulosten hyödyntämistä ja vahvistaa tietopohjaa. Keskeisenä tavoitteena on hallinnonalan strategisen ohjauksen kokonaisuuden vahvistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu asiasta seuraavan.

1. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemykset kannanottoihin

Strateginen suunnittelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy Valtiontalouden tarkastusviraston näkemykseen ministeriön strategisesta suunnittelusta, toimialakohtaisista strategioista ja niihin liittyvästä vuorovaikutuksesta, jotka nähdään toimivina. Tehtäviä on jo usean vuoden ajan pyritty kehittämään siten, että ministeriöissä keskitytään strategiseen valtioneuvostotyöskentelyyn, toimintapolitiikkaan, lainvalmisteluun ja kansainvälisiin tehtäviin. Virastorakenteen uudistuksessa toimeenpanevia ja operatiivisia tehtäviä on siirretty ministeriön alaiselle hallinnolle.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on pitkä perinne toimialojen ohjausjärjestelmien kehittämisessä. Ministeriö on kehittänyt hallinnonalan ohjausta strategisempaan ja kokonaisvaltaisempaan suuntaan (vrt. OHRA). Strategisesta toiminnasta on pyritty muodostamaan yhtenäinen kokonaisuus, jossa ministeriön yleisellä strategialla ja toimialakohtaisilla strategioilla on oma tehtävänsä. Eryteisesti toimialakohtaiset strategiat ovat olleet ohjaavia asiakirjoja.

Tarkastusajankohdan suorittamisen jälkeen valtioneuvoston piirissä on tällä hallituskaudella pyritty vähentämään merkittävästi strategioiden määrää. Opetus- ja kulttuuriministeriö on osana tätä prosessia luopunut merkittävästä osasta valtioneuvostotasoisia strategioita kuten koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta. Valtioneuvostotasoisina opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemista strategioista voimaan jäivät Maailmanperintöstrategia (2015), Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpideohjelmaksi saamen kielen elvyttämiseksi (2014) sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015, jonka voimassaolo jatkuu vuoden 2016 loppuun. Ministeriötasoisia strategioita ja vastaavia on edelleenkin runsaasti. Parhailaan uudistetaan mm. kulttuuripolitiikan strategiaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on myös parhaillaan käynnissä valtionavustustoiminnan kehittämishanke, jossa pyritään arvioimaan hallinnonalan valtionavustustoiminnan sisältöjen ja käytäntöjen toimivuutta ja tekemään kehittämis ehdotuksia toiminnan ja hankkeiden strategisuuden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Samalla pyritään karsimaan heikkoa toimintaa ja poistamaan päällekkäisyyksiä sekä tehostamaan ja yhtenäistämään koko prosessia, menettelytapoja ja ottamaan huomioon yhteys muuhun ohjaukseen. Tavoitteena on vähentää avustettavien hankkeiden määrää ja lisätä hankekohtaista rahoitusta. Myös hallinnonalan ja ministeriön yhteistyötä vahvistetaan. Tarkoitus on myös perustaa ministeriön yhteinen valtionavustusryhmä koordinoimaan ja yhteen sovittamaan valtionavustustoimintaa.

Talousarvioesityksessä asetetut tavoitteet

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa raportin kannanotoissaan, että talousarvioesitys ja toiminta- ja taloussuunnitelma tukevat päätöksentekoa menojen ja tulojen määrästä, mutta määrärahojen käytölle ei aseteta tavoitteita kaikilta osin riittävällä tasolla. Kehittämistarpeita

havaittiin etenkin siinä, miten hyvin talousarvioesitys ja toiminta- ja taloussuunnitelma tukevat talousarvion toimeenpanon valvontaa ja tavoitteiden saavuttamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää määrärahojen käytölle asetettavien tavoitteiden kehittämistarpeita perusteltuina, mutta kiinnittää samalla huomiota pääluokkaan sisältyvien määrärahojen erityispiirteisiin. Noin 30 % pääluokan määrärahoista on arviomäärärahamomenteille sisältyvää valtionosuusrahoitusta tai muutoin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaista laskennallista rahoitusta, jonka käyttöä koskeva ohjaus toteutetaan ensisijaisesti toimintalainsäädännöllä, säätelyjärjestelmällä sekä opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden mukaisesti. Lisäksi on syytä huomioida, että korkeakoulujen ja tutkimuksen määrärahojen osuus hallinnonalan määrärahoista on lähes puolet, jonka käyttöä koskevien tavoitteiden asettamisessa ministeriön tulosohtausmenettelyllä on keskeinen merkitys.

Ministeriö kiinnittää huomiota myös hallinnonalan sisäiseen erilaisuuteen rahoituksen käyttötarkoitusten ja määrärahojen käytön tavoitteissa. Koulutuksen toimialoille mitattavissa olevien tavoitteiden asettelu on selkeämpää kun taas kulttuurin ja taiteen sekä liikunnan ja nuorisotyön osalta numeerisia tavoitteita ei ole vastaavalla tavalla asetettavissa. Edellä todetun valtionavustuksiin liittyvän kehittämishankkeen johdosta on päätetty terävöittää myös talousarviossa valtionavustuksia koskevaa tavoitteenasettelua mm. sisällyttämättä pääluokkaperusteluihin koko hallinnonalan valtionavustuksia koskevat strategiset tavoitteet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa talousarvioon kirjattavien tavoitteiden kehittämistyötä siihen suuntaan, että niiden avulla voidaan entistä tehokkaammin seurata ja valvoa talousarvion toimeenpanon valvontaa ja tavoitteiden saavuttamisen arviointia.

Arviointien tuloksiin perustuva ohjaus

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa, että arviointiohjauksen mahdollisuuksia ei ole ministeriössä vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Strategisen johtamisen, ohjaukseen ja niiden jälkikäteisarviointiin on kiinnitetty riittämättömästi huomiota.

Erilaisissa kansainvälisissä arvioinneissa on kiinnitetty huomiota siihen, että Suomessa on kehittynyt arviointikulttuuri, jolla usein on myös vahva säädösperusta. Arviointiraporttien hyödyntäminen on kuitenkin puutteellista. Niitä ei ole kyetty riittävän hyvin kytkeään ohjauksen ja strategisen suunnittelun vuosikelloon. Arvioinnin tulokset eivät myöskään riittävästi leviä eri tasoilla toimivien valmistelijoiden käyttöön ja hyödynnettäväksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy Valtiontalouden tarkastusviraston näkemukseen, että tässä asiassa myös ministeriöllä on edelleen parannettavaa.

Säädösvalmistelu

Säädösvalmistelussa Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää huomiota siihen, että ministeriössä ei ole juurikaan osastorajat ylittäviä säädösjohtamisen rakenteita. Valmistelujen käytännöt eivät ole riittävän yhdenmukaisia eri osastoilla ja osastojen välinen tiedonkulku ei ole täysin toimivaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ennen tarkastusajankohtaa oli juuri nimitetty lainsäädäntöneuvos kansliapäällikön esikuntaan tukemaan kansliapäällikölle säädettyjä lainvalmistelun laatuun ja kehittämiseen liittyvien velvoitteiden toteuttamista. Toimintaa on ministeriössä kehitetty.

Ministeriössä toimii nykyisin juristiryhmä, jossa ministeriön kaikki säädösvalmistelijat ja muut juristit voivat yhdessä keskustella säädösvalmisteluun liittyvistä ajankohtaisista asioista. Juristiryhmään kutsutaan myös ulkopuolisia kouluttamaan ja esittelemään valtioneuvostossa tapahtuvan säädösvalmistelun eri prosesseja.

Säädösvalmistelijoille on vuonna 2015 laadittu ministeriön sisäinen lainvalmisteluohje menettelytavoista. Sähköisessä sisäisessä lainvalmisteluohjeessa on linkit valtioneuvoston yleisiin lainvalmisteluohjeisiin ja -oppaisiin. Lisäksi on uudistettu sähköinen lomake lainvalmisteluhanketta koskevaksi suunnitelmaksi, jonka avulla pyritään erityisesti helpottamaan lainvalmisteluhankkeen aikataulutusta. Suunnitelma toimii samalla HARE-rekisteriin merkittävien tietojen pohjana.

Kaikki hallituksen esitykset tulee ennen lausunnoille lähtemistä saattaa kansliapäällikön johtoryhmän käsiteltäväksi.

Tiedonkulkua säädösvalmistelusta ministeriön sisällä jatkossa tulee parantamaan kevään 2016 aikana käyttöön otettava pidemmän aikavälin lainsäädäntösuunnitelma, johon kootaan ministeriön lainvalmisteluhankkeet.

Vaikutusten arviointi ja sen kehittäminen ovat ministeriön lainvalmistelun keskeisiä kehittämishankkeita. Ministeriöiden sisäistä vaikutusten arvioinnin kehittämistä tulee tukemaan toimintansa aloittava lainsäädännön arviointineuvosto.

Jälkikäteisen vaikutusten arvioinnin kehittäminen on erityisesti esillä valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisen yhteistyöryhmässä. Edellä mainittu huomioidaan vaikutusarviointiohjeen uudistamisen yhteydessä (2017-2018). Opetus- ja kulttuuriministeriö on tässä työssä mukana ja tulee suositukset ottamaan myös omassa lainvalmistelutyössään huomioon.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet

Yhteiskunnallisten vaikuttavuuden tavoitteiden osalta Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota talousarviossa esitettyjen tavoitteiden esittämisen tapaan ja siihen ettei numeerisia tavoitteita ja indikaattoreita ole kaikilla toimialoilla käytössä.

Koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin alueilla lainsäädännön ja politiikkatoimien tulosten ja vaikutusten tarkastelu edellyttää pitkää aikaperspektiiviä. Tavoitellut muutokset esimerkiksi koulutuksen ja tutkimuksen tasossa tai suuntaamisessa eivät tapahdu nopeasti. Vaikuttavuuden kausaaliketjut ovat pitkiä ja monenlaisia. Peruskysymyksistä, kuten mitä tutkimuksen tai kulttuurin yhteiskunnallinen vaikuttavuus on, miten ja miksi vaikuttavuus syntyy ja miten se välittyy ja esiintyy, tiedetään tutkimuksellisesti suhteellisen vähän. Vaikuttavuuden määrällinen arviointi on vaikeaa. Usein törmätään tietopohjan puutteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että tarkastelussa tulee ottaa huomioon toimialojen erilainen luonne. Esimerkiksi kulttuurin ja taiteen aloilla ei ole kaikilta osin mahdollista luoda toimialan luonteesta johtuen sellaisia numeerisia ja mitattavissa olevia tavoitteita tai indikaattoreita, joiden perusteella voitaisiin luontevasti seurata tavoitteiden saavuttamista. Kulttuurin toimialalla on selvitetty yli 10 vuoden ajan sekä sektoritoiminnan piirissä että ministeriön omana toimintana indikaattoreiden ja numeeristen tavoitteiden tuottamisen ehtoja ja mahdollisuuksia. Toistuvasti on todettu, että niiden kehittäminen kaikilta osin verrannolliseksi siten, että niiden perusteella voitaisiin luontevasti mitata tavoitteiden toteutumista eri vuosina, on erittäin haasteellista.

Kansainvälisessä keskustelussa Suomi on kuitenkin ollut monilla opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoilla vaikuttavuuden arvioinnin ja mittareiden kehittämisen etulinjassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu myös EU-yhteistyöhön ja kansainvälisiin hankkeisiin, joissa edistetään vaikuttavuuden arviointia ja mittaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi keväällä 2015 useista erillisselvityksistä koostuvan katsauksen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ulottuvuuksista, erityisesti tavoista tunnistaa ja arvioida sitä. Katsauksen perusteella yhteiskunnallista vuorovaikutusta kuvaavia indikaattoreita on runsaasti. Pulmia ovat valinnan vaikeus, tietojen keräämisen kustannukset suhteessa niiden lisäarvoon, indikaattorien luotettavuus ja oikean suuntainen kannustusvaikutus.

Hajautettu tutkimus- ja arviointitoiminta

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa, että opetus- ja kulttuuriministeriön hajautettu tutkimus- ja arviointitoiminnan malli mahdollistaa tutkimus- ja muun tiedon hankinnan liittämisen joustavasti ja kohdennetusti osastojen toiminta- ja ohjaukikäytäntöihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy tähän näkemykseen, mutta korostaa, että samalla myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan strategisesta kokonaisuudesta ja siihen liittyvästä tutkimus- ja arviointitoiminnasta tulee huolehtia.

Lisäksi on tarpeellista tässä yhteydessä täsmentää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tutkimus- ja arviointitoiminnan luonnetta ja erityispiirteitä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole omaa sektoritutkimuslaitosta, mutta ministeriön etuja on suora yhteys tutkimuskenttään. Suomessa tutkijoiden ja viranomaisten yhteistyö toimii vertailevasti ottaen hyvin. Usein päätöksenteossa ja sen valmistelussa nopeasti tarvittava tieto saadaan suoraan yliopistoilta ja tutkimuslaitoksilta tiedustelemalla. Toimivien verkostojen ansiosta ministeriö voi koulutuspolitiikan alueella usein tukeutua Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen sekä yhteiskuntatieteellistä koulutustutkimusta tekevän Turun yliopiston koulutussosiologian tutkimuskeskuksen (RUSE) työhön ja asiantuntemukseen. Tärkeitä tiedon tuottajia ja yhteistyökumppaneita ovat yliopistojen kasvatustieteiden laitokset ja opettajankoulutuslaitokset.

Ministeriö on organisoinut toimintaa OECD:n hankkeisiin osallistumisen ja järjestön tuottaman tiedon sekä valtionhallinnon yhteisen verkoston että ministeriön sisäisen koordinaation kautta. OECD:n tärkeimmillä tilasto- ja indikaattorijulkaisuilla on säännöllinen julkaisurytmi, mikä mahdollistaa niiden järjestelmällisen hyödyntämisen ministeriön suunnittelu- ja ohjausprosesseissa.

Hallinnonalalla osallistutaan myös aktiivisesti kansainvälisiin vertailututkimuksiin (PISA, TIMMS, PIRLS, Ahelo).

Kulttuuripolitiikan alueella tärkeä toimija on Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Sen tehtävänä on tuottaa, jalostaa ja välittää kulttuuripoliittisen päätöksenteon käyttöön korkeatasoista tutkimustietoa sekä edistää yleisen kulttuurikehityksen kannalta keskeisen osaamisen sekä tutkimus- ja asiantuntijatiedon syntyä. Liikuntapolitiikkaa palvelevassa tutkimuksessa ministeriö toimii yhteistyössä Suomen Akatemian kanssa. Päätöksentekoa palvelevaa nuorisotutkimusta tehdään Nuorisotutkimusseuran osana toimivassa Nuorisotutkimusverkostossa. Nuorisotutkimusseura on itsenäinen ja riippumaton nuorisotutkijoiden järjestö, jonka tarkoituksena on edistää monitieteistä nuorisotutkimusta. Seura kehittää nuorisotutkijoiden, tutkimuslaitosten, korkeakoulujen sekä nuorten kanssa työskentelevien ammattiryhmien välistä kansallista ja kansainvälistä yhteistoimintaa. Ministeriö sopii tutkimus- ja selvitysteemoista Nuorisotutkimusverkoston kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa.

Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen, työ- ja elinkeinoministeriön ja VATT:n yhteistyönä kehitetty työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointimalli, joka on herättänyt kansainvälisestikin myönteistä huomiota. Osana valtioneuvoston ohjausjärjestelmän uudistamista ennakointimallin kehittämistä on kuitenkin pidetty tarpeellisena. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ennakointitiedon tulee tukea entistä paremmin opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutuksen tarjoajien välisiä tulosneuvotteluja, tutkintojen kehittämistä, alueellisten koulutustarpeiden ennakointia, tulevien opiskelijoiden ja työttömien koulutusvalintoja sekä kansainvälisten yritysten sijoittumispäätöksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä teki vuoden 2015 lopussa ehdotuksen osaamis- ja koulutustarpeiden valtakunnallisen ennakkoinnin kehittämisestä. Työhön osallistuivat laajasti valtakunnalliset ja alueelliset ennakointitoimijat, sidosryhmät ja tutkijat. Ehdotusten mukaan koulutus- ja osaamistarpeiden painopistettä on siirrettävä osaamisen ennakointiin. Uudistusehdotukset koskevat verkostoyhteistyötä, ennakointitiedon jalostamista, vaihtoehtoisten skenaarioiden muodostamista, digitalisaation hyödyntämistä sekä ennakointitiedon vaikuttavuuden parantamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialat ovat erilaisia. Sen vuoksi päätöksentekoa palvelevan tutkimus- ja selvitystyön muodot ja rahoitustavatkin ovat edelleen erilaisia. Vuonna 2015 strateginen kokonaisnäkemys ja ministeriön yhteinen suunnittelu kuitenkin vahvistuivat, koska tutkimus- ja selvityssuunnitelman pohjana oli yhdessä muodostettu tilannekuva ja sen pohjalle rakennettu suunnitelma.

2. Yksityiskohtaiset kommentit

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota seuraaviin asia- ja tulkintakysymyksiin:

- Tarkastusviraston kannanottojen ensimmäisessä lauseesta toimialan kohdalla puuttuu sana tiede.
- Tarkastuskertomusluonnoksessa käytetään termiä "koulutuksessa ja tieteessä" useassa kohdassa. Ilmeisesti ainakin osassa näistä kohdista tosiasiallisesti tarkoitetaan "korkeakoulutuksessa ja tieteessä".
- Sivulla 12 todetaan, että ministeriön pienin momentti on 106 000 euroa (valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen). Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että tämä momentti on poistettu budjetista vuodelle 2016. Meneillään olevassa taiteen ja kulttuurin valtionavustuksia koskevassa uudistustyössä momenttirivejä on tarkoitus vähentää vielä huomattavasti. Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan vuonna 2017.
- Sivulla 15 todetaan, ettei ministeriö ole arvioinut järjestelmällisesti lakiesitysten toteutuneita vaikutuksia jälkikäteen. Tässä yhteydessä on syytä tuoda esille, että esimerkiksi yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevien lakiuudistusten yhteydessä on toteutettu/käynnissä vaikutusten jälkikäteisarviointi.
- Sivulla 16 todetaan, ettei OKM:ssä olisi käytössä osasto- ja yksikkörajat ylittäviä rakenteita. Näitä on olemassa määräaikaisesti esimerkiksi hallituksen kärkihankkeisiin liittyen. Pysyvämpiä rakenteita on esimerkiksi alueelliseen toimintaan, toiminnan ja talouden suunnitteluun ja kansainvälistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Myös valtionavustustoimintaan on suunnitteilla yhteistyöryhmän perustaminen.
- Sivulla 17 todetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusohjauksen kokonaisuudistus. Kyse ei ole kokonaisuudistuksesta, vaan käytössä olevien rahoitusmallien tarkistamisesta.
- Sivulla 17 viitataan ministeriön yliopisto- ja maakuntakäynteihin. Ohjaukseen liittyviä vierailuja on tehty kaikkiin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Maakuntakäyntejä ei ole. Sen sijaan sopimuskaudella 2017-2020 on tarkoitus järjestää kuudella korkeakoulualueella (Suurmetropolialue, Lounaisrannikko, Väli-Suomi, Itä-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Suomi) alueseminaarit, joiden pääasiallisena tavoitteena on edistää korkeakoulujen ja niiden sidosryhmien sekä tutkimuslaitosten vaikuttavuus-, yhteistyö- ja työnjako- sekä kansainvälistymiskeskustelua osaamiskeskittymien vahvistamiseksi.
- Sivulla 18 toisessa täydessä kappaleessa tuodaan esille hallitusohjelma ja koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma. Tässä yhteydessä on tarpeen tuoda esille myös Hallituksen toimintasuunnitelma. Kuten aiemmin tässä lausunnossa on jo todettu koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta on päätetty luopua.
- Sivulla 20 viitataan OKM:n ja TEM:n keskusteluihin työharjoittelupaikoista. Tämä lause edellyttää selkeyttämistä. Harjoittelupaikat eivät ole keskiössä OKM:n ja TEM:n yhteistyökuviassa, koska TEMillä ei tässä varsinaista roolia. Harjoittelupaikkakysymykset liittyvät paremminkin OKM:n ja yrityselämän väliseen keskusteluun.

- Sivulla 21 OKM:n tulosohjauksen sovelluksella ja sen vaatimuksilla viitataan todennäköisesti tulosohjauksen käytänteisiin, ei tietojärjestelmiin, esimerkiksi KOTAan. Tekstissä todetaan lisäksi, ettei tulosohjausverkoston toimintaa tueta laajasti erityisin tietoteknisin ratkaisuin. Korkeakoulu- ja tiedepuolella juuri KOTAn (ja Vipusen) hyödyntäminen vuorovaikutteisen ohjauksen välineenä on kuitenkin tällainen.
- Sivulla 26 tarkastuskertomuksen mukaan HE 304/2014 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta olisi tullut tehdä työryhmässä ja se olisi tullut lähettää myös lausunnoille, koska kyse oli merkittävästä hankkeesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on samaa mieltä hankkeen merkittävyydestä. Hallituksen esityksen lukemalla voi kuitenkin havaita hankkeen aikataulun poikkeuksellisuuden. Hallituksen esityksen sivulla 3 todetaan aikataulusta seuraavasti: *"Raha-asiaivaliokunta on 19 päivänä marraskuuta 2014 edellyttänyt, että myös osana valtiontalouden sopeutusratkaisuja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle päätetyt valtionosuusindeksi-, yksikköhinta- ynnä muut säästöt, jotka tällä hetkellä on toteutettu väliaikaisina, tulee muuttaa pysyviksi. Pysyvän säästövaikutuksen varmistavat säädösmuutokset tulee valmistella siten, että ne voidaan antaa viimeistään 4 päivänä joulukuuta 2014 mennessä."* Kuten edellä mainitusta aikataulusta voidaan todeta, ei työryhmän kokoamista olisi ehditty toimeenpanna. Säädösvalmistelijoille jäi noin viikon verran aikaa hallituksen esityksen valmisteluun, kun otetaan huomioon kääntämisen, laintarkastuksen ja valtioneuvoston yleisistunnon listajakelun toteuttamisen vaatima aika.
- Sivulla 35 on todettu, että ministeriössä ei ole tehty tutkimustoiminnan strategiaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ministeriön osastot ovat valmistelleet yhteisen päätöksentekoa palvelevan tutkimus-, arviointi- ja selvityssuunnitelman vuodesta 2014 lähtien. Vuonna 2014 suunnitelman painopisteinä olivat hallitusohjelman ja hallituksen muiden linjausten mukaisesti köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Tutkimusten ja selvitysten aiheina ovat mm. koulutuksen tasa-arvon toteutuminen, luovat alat, väestön liikunnan edistäminen, tutkimustoiminnan laadun ja vaikuttavuuden kysymykset sekä nuorison arvot, asenteet ja elinolot. Niin kuin tarkastuskertomuksessa todetaan, vuotta 2015 koskevan tutkimussuunnitelman viitekehyksenä toimi ministeriön tulevaisuuskatsaus.

Kansliapäällikkö

Neuvotteleva virkamies

Anita Lehtikoinen

Jari Patosalmi

Tiedoksi Erityisavustajat
Opetus- ja kulttuuriministeriön osastot ja toimintayksiköt